

## 1. Competenties van klinisch psychologen

Het algehele doel van de praktijkuitoefening als klinisch psycholoog is de ontwikkeling en toepassing van psychologische principes, kennis, modellen en methodes, op een ethische en wetenschappelijke manier, om de ontwikkeling, het welzijn en de effectiviteit van individuen, groepen, organisaties en de samenleving te bevorderen.

Deze bijlage geeft aan wat de belangrijkste competenties zijn die klinisch psychologen moeten ontwikkelen en aantonen voordat zij worden toegelaten tot de zelfstandige praktijkuitoefening. Deze competenties hebben betrekking op aspecten van het proces waarin klinisch psychologen diensten verlenen aan hun cliënten.

Er zijn twee hoofdgroepen competenties: (i) de competenties die verband houden met de psychologische inhoud van het praktijkproces (primaire competenties) en (ii) de competenties die de praktijkbeoefenaar in staat stellen effectief diensten te verlenen (competenties voor een effectieve dienstverlening). De primaire competenties zijn uniek voor het psychologische vak, in termen van inhoud en de kennis en vaardigheden die ervoor nodig zijn. De competenties die nodig zijn voor een effectieve dienstverlening gelden ook voor andere vakken en dienstverleners. Beide categorieën competenties zijn essentieel voor een professioneel aanvaardbare dienstverlening.

De competenties bieden een beschrijving van de verschillende taken die klinisch psychologen verrichten. Deze taken worden binnen een of meer uiteenlopende werkerterreinen verricht, en met betrekking tot verschillende soorten cliënten. Competenties zijn gebaseerd op kennis, inzicht en vaardigheden, die op ethische wijze worden toegepast en in de praktijk gebracht. Een competente praktijkbeoefenaar is in staat niet alleen blijk te geven van de noodzakelijke vaardigheden, maar weet zich ook op te stellen op een manier die past bij een adequate uitoefening van zijn vak. Deze wijze van opstellen wordt bijzonder belangrijk geacht, omdat deze bepalend is voor de unieke aard van het vak van klinisch psycholoog. Hoewel bepaalde kennis en vaardigheden algemeen toepasbaar zijn, zijn de meeste gerelateerd aan een specifiek werkerterrein. Zo is het niet vanzelfsprekend dat een klinisch psycholoog die heeft aangetoond competent te zijn binnen een bepaald werkerterrein met een bepaalde cliëntgroep, ook competent is in andere werkerterreinen of met andere cliëntgroepen in hetzelfde werkerterrein.

De beschrijvingen van deze competenties zijn algemeen bedoeld en van toepassing op de meeste of alle soorten werk van psychologen, hoewel zij in verschillende werkerterreinen op verschillende manieren geïmplementeerd zullen worden.

### *Primaire competenties*

Er zijn twintig primaire competenties die elke psycholoog moet kunnen aantonen; deze kunnen worden ingedeeld in zes functionele categorieën, die betrekking hebben op beroepsactiviteiten. Deze categorieën zijn:

- A. doelspecificatie
- B. beoordeling

- C. ontwikkeling  
D. interventie  
E. evaluatie  
F. communicatie  
De competenties zijn hieronder beschreven

Tabel 4. Primaire competenties van psychologen

Primaire competenties	Beschrijving
A. Doelspecificatie	Interactie met de cliënt om de doelen van de interventie (of te verlenen dienst) vast te stellen
1. Behoeftanalyse	Informatie verzamelen over de behoeften van de cliënt door middel van daarvoor geschikte methodes, en de behoeften zodanig verduidelijken en analyseren dat zinvolle verdere actie kan worden ondernomen.
2. Doelen stellen	Doelen voorstellen en met de cliënt bespreken, aanvaardbare en haalbare doelen vaststellen, en criteria noemen voor de evaluatie van de realisatie van doelen op een later tijdstip
B. Beoordeling	Relevante eigenschappen van individuen, groepen en situaties vaststellen door middel van daarvoor geschikte methodes
3. Individuele beoordeling	Beoordelingen verrichten aan de hand van gesprekken, testen en observatie van individuen in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst
4. Groepsbeoordeling	Beoordelingen verrichten aan de hand van gesprekken, testen en observatie van groepen in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst.
5. Situationele beoordeling	Beoordelingen verrichten aan de hand van gesprekken, onderzoeken en andere methodes en technieken die geschikt zijn voor de bestudering van situaties in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst.
C. Ontwikkeling	Interventies of diensten ontwikkelen op basis van een psychologische theorie en methodes voor gebruik door de cliënten of psychologen
6. Definiëring van dienst en analyse van de eisen	Het doel van de dienst definiëren, de relevante stakeholders in kaart brengen, eisen en beperkingen analyseren, en specificaties voor de dienst opstellen, rekening houdend met de setting waarin de dienst zal worden gebruikt.



7. Ontwerpen van dienst	Diensten ontwerpen of aanpassen in overeenstemming met de eisen en beperkingen, rekening houdend met de setting waarin de dienst zal worden gebruikt.
8. Testen van dienst	De dienst testen en de haalbaarheid, betrouwbaarheid, validiteit en andere kenmerken beoordelen, rekening houdend met de setting waarin de dienst zal worden gebruikt.
9. Evaluatie van dienst	De dienst evalueren wat betreft nut, cliënttevredenheid, gebruikersvriendelijkheid, kosten en andere aspecten die relevant zijn in de setting waarin de dienst zal worden gebruikt.
D. Interventie	Interventies die geschikt zijn voor het realiseren van de gestelde doelen in kaart brengen, voorbereiden en uitvoeren, gebruikmakend van de resultaten van beoordelings – en ontwikkelingsactiviteiten
10. Interventieplanning	Een interventieplan ontwikkelen dat geschikt is voor het realiseren van de gestelde doelen in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst.
11. Directe persoonsgerichte interventie	Interventiemethodes toepassen die direct van invloed zijn op één of meer individuen, overeenkomstig het interventieplan, in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst
12. Directe situatiegerichte interventies	Interventiemethodes toepassen die direct van invloed zijn op bepaalde aspecten van de situatie, overeenkomstig het interventieplan, in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst
13. Indirecte interventie	Interventiemethodes toepassen die individuen, groepen of organisaties in staat stellen te leren en besluiten te nemen die in hun belang zijn, in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst.
14. Implementatie van dienst	Diensten introduceren en een geëigend gebruik ervan door cliënten of andere psychologen bevorderen
E. Evaluatie	De geschiktheid vaststellen van interventies in termen van naleving van het interventieplan en realisatie van de gestelde doelen
15. Evaluatieplanning	Een plan ontwerpen voor de evaluatie van een interventie, met inbegrip van criteria die zijn afgeleid van het interventieplan en de gestelde doelen, in een setting die relevant is voor de



	gevraagde dienst
16. Evaluatiemeting	Meettechnieken kiezen en toepassen die geschikt zijn voor uitvoering van het evaluatieplan, in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst
17. Evaluatieanalyse	Analyses verrichten in overeenstemming met het evaluatieplan en conclusies trekken inzake de effectiviteit van interventies in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst.
F. Communicatie	Informatie verstrekken aan cliënten op een wijze die geschikt is om te voldoen aan de behoeften en verwachtingen van de cliënten
18. Feedback geven	Feedback geven aan cliënten met behulp van geschikte mondelinge en/of audiovisuele middelen, in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst
19. Rapportage	Rapporten schrijven om cliënten te informeren over de resultaten van een beoordeling, de ontwikkeling van een dienst, interventies en/of evaluaties, in een setting die relevant is voor de gevraagde dienst

Een klinisch psycholoog moet elk van deze competenties verwerven. Om gecertificeerd te worden op het register, moet de klinisch psycholoog de competentie zodanig beheersen dat van hem of haar verwacht kan worden dat hij of zij de zes belangrijkste functies op een passende wijze en zelfstandig kan verrichten.

### **Competenties voor een effectieve dienstverlening**

Er zijn acht competenties voor een effectieve dienstverlening die betrekking hebben op beroepsactiviteiten in het algemeen, en die de klinisch psycholoog als praktijkbeoefenaar moet kunnen aantonen naast de primaire competenties.

Om in aanmerking te komen voor certificatie, moet een klinisch psycholoog elk van deze competenties verwerven in het licht van de praktijkuitoefening in het klinische domein.

*Tabel 5. Competenties van psychologen voor een effectieve dienstverlening*

Competenties voor een effectieve dienstverlening	Omschrijving
1. Beroepsstrategie	Een passende strategie kiezen voor het omgaan met problemen, op basis van een beschouwing van de beroepssituatie en de eigen primaire competenties
2. Voortdurende bijscholing	De primaire competenties en de competenties voor een effectieve dienstverlening, kennis en



	vaardigheden bijwerken en ontwikkelen, in overeenkomst met veranderingen in het vakgebied en de standaarden en eisen voor het beroep van klinisch psycholoog, alsmede eventuele wettelijke verplichtingen
3. Beroepsrelaties	Relaties met andere beroepsbeoefenaren, alsmede relevante organisaties aangaan en onderhouden.
4. Onderzoek en ontwikkeling	Nieuwe interventies of diensten ontwikkelen met het potentieel om aan huidige of toekomstige behoeften van cliënten te voldoen en nieuwe vormen van beroepsactiviteiten creëren.
5. Cliëntmanagement	Relaties met cliënten aangaan en onderhouden, behoeftes en de tevredenheid bij cliënten monitoren.
6. Praktijkmanagement	De praktijk van waaruit de diensten worden verleend, opzetten en managen, hetzij als kleine onderneming, hetzij als deel van een grotere, particuliere of overheidsorganisatie, met inbegrip van financiële, personeels – en operationele aspecten, en leiding geven aan werknemers.
7. Kwaliteitsborging	Een systeem instellen en onderhouden voor de kwaliteitsborging van de totale praktijk
8. Zelfreflectie	Kritische zelfreflectie op de eigen praktijk en competenties is een belangrijk aspect van de professionele capaciteiten.

## 2. Procedures voor certificats – profilering

### Beoordelingscategorieën

Klinisch psychologen – supervisors zullen beoordelingen verrichten van de prestaties van de klinisch psychologen in supervisie teneinde hen te kunnen vormen en laten groeien. Aanbevolen wordt om bij de beoordeling onderscheid te maken tussen de volgende competentieniveaus.

1	2	3	4
Basiskennis en vaardigheid aanwezig, maar competentie onvoldoende	Competentie voor het verrichten van taken maar begeleiding en supervisie nodig	Competentie voor het verrichten van basistaken zonder begeleiding of supervisie	Competentie voor het verrichten van complexe taken zonder begeleiding of supervisie



ontwikkeld				
------------	--	--	--	--

Het belangrijkste onderscheid dat de beoordelaar moet maken is tussen niveaus 2 en 3. Aan het einde van de supervisieperiode moeten voldoende competenties zijn verworven op niveau 3 of 4 om de betrokkene in staat te stellen zelfstandig een praktijk uit te oefenen binnen een of meer werkerreinen, met een of meer cliëntgroepen.

De toelating om gecertificeerd te worden is echter afhankelijk van een definitieve samenvattende beoordeling van het vermogen van de praktijkbeoefenaar om kennis, vaardigheden en competenties te integreren tot één enkel proces van professionele dienstverlening aan de cliënt, daarbij rekening houdend met ethische principes.

Bij de definitieve beoordeling dient de klinische psycholoog - supervisor de beschikbare informatie samen te vatten en aan te geven of de klinisch psycholoog in supervisie, op basis van de beschikbare informatie, de zes primaire taken waarin de twintig competenties zijn ingedeeld naar verwachting

adequaat en zelfstandig zal kunnen verrichten. De klinisch psycholoog - supervisor dient het oordeel 'competent' of 'nog niet competent' te geven. Daarnaast dient de klinisch psycholoog - supervisor een totale evaluatie te geven van de competenties voor een effectieve dienstverlening, waarbij ook weer wordt aangegeven of de betrokkene 'competent' of 'nog niet competent' is. De klinisch psycholoog in supervisie dient de klinisch psycholoog - supervisor zijn capaciteiten aan te tonen op het vlak van de zes primaire competenties en alle competenties voor een effectieve dienstverlening.

De resultaten van de evaluatie worden samengevat in een tabel, zoals het voorbeeld hieronder.

<i>Competenties</i>	Competent
A. Doelspecificatie	✓
B. Beoordeling	✓
C. Ontwikkeling	✓
D. Interventie	✓
E. Evaluatie	✓
F. Communicatie	✓
Competenties voor een effectieve dienstverlening	✓

Deze klinisch psycholoog bezit met name competenties op het vlak van gezondheids- en klinische psychologie, en zijn/haar competenties zijn bekrachtigd door de klinisch psycholoog - supervisor. Dat betekent dat hij/zij competent is om een praktijk uit te oefenen in de klinische psychologie.